

Heroina-trafikoa Euskadin: Inplikazio ekonomiko eta politikoak

Askagintza

Sarrera

Legezkontrako drogen gaiaz, oro har —eta are heroinarenaz, honen inguramendu bereziagatik— mintzatzerakoan, alderdi ezezagun edo, gutxienez, ustekabekoekin egiten badugu topo, arazoa irristakorrago bihurtzen da haren komertzializazioa edo legezkontrako trafikoa arakatu nahi denean, edo horretan dabiltzan interes ekonomikoei eta aginteak lor dezakeen errentabilitate politiko ikaragarriari begira jartzean, milaka pertsona bait dabil bere burua desegiteaz beste eginkizunik gabe. Gertakari ebidenteen aurrean aurkitzen gara askotan: datu-faltaz, zuzenean froga ezin daitezkeen gertakarien, baina horrenbestez beren baliozkotasuna galitzen ez dutenen aurrean. Gure lan hau, hortakoz, ezin aurkez dezakegu burutu eta dogmatikotzat, alderantziz baik. Eskura daukagun bakarra, hausnarketarako oinarri batzu jartzea da eta, inoiz, geure eritzia agertzea heroina-trafikoarekin loturiko faktore ekonomiko eta politikoez.

Begi-bistako gertakari batetatik abiatuko gara: 1977az geroko opiazeo-kontsumoan eman den gorakadatik. Elite

batek kontsumitzen zuen heroína arlo guztietan banatzen da, horren kontsumoa alarmagarri izatera iritsi delarik (populazio osoaren %0,5ek kontsumitzen duke gaurregun). Klase sozial guztietara iritsi da, nahiz —ikusiko dugu— ondorio desberdinak izan bakoitzean, eta ez dago, dirudienez, banaketa-prozesu hori eteteko kezkarik batere (1978an 30 detentzio gertatu ziren trafikoa, edukitzea edo, gehienetan gazteen, kontsumoagatik), ez inolako kontzientzia sozialik gaiaren garrantziaz.

Beti bezala, maila ia gaindiezinetara iristean bakarrik hasten dira kontsumo horren kausei buruzko hausnarketak. Drogari atxekiak, batzuentzat, droga-kontsumoan hastera arrazoi pertsonalen batengatik predisposaturiko pertsonak dira: biziosoak lirakeke, gaiso psikikoak, inadaptatuak, gaizkileak... berek nahita iritsi direnak drogamenpetasunera. Besteek uste dute, heroína-merkatuaren hedakuntzaren arrazoiak ez daudela egoera pertsonaletan, baizik eta aginte politikoak eta trafikari handiek ederki planifikaturiko operazio bati zor zaizkiola, horretan elkartzen direlarik trafikotik lorturiko irabazi handiek sortutako interes ekonomikoa eta Estatuaren interes politikoa, gure herriaren sektore potentzialki iraultzaile bat desegiteko modu eroso aurkitu duena horretan. Hala ere, gertakariak errealitate konplexuagoa eskaintzen digutela pentsatzen dugu guk: maila pertsonal, politiko, sozial eta ekonomiko faktoreak elkartzen dira hor, eta horiek aztertzen saiatuko gara gero.

Aitzin urrats bezala, interesgarri eritzi diogu, labur bada ere, bi esperientzia historikoren aipamena egiteari, nabaria izan baita bietan droga-merkatuaren hedakuntzaren eta interes ekonomiko-politikoen arteko erlazioa: opioaren komertzializazioa Txinan eta kokarena Hegoameriketan dira esperientziok.

Opioaren komertzializazioa Txinan

Opiomanoen herri bezala aurkeztu izan zaigu Txina: oso zabalduak daude erreztzaileen eta lobelar-zelaiaren irudiak, eta ezagunak dituzke irakurleak. Haatik, ez da beti horrela izan: txinoek ez zuten lobelarraren lantzea ez opioaren kontsumoa ezagutu, harik eta Java okupatua zuten holandarrek Formosa irla kolonizaru zuten arte, opioz kutsaturiko tabakoa erretzeko ohitura javarra hara inportatuz. Hala eta guztiz ere, XVII. mendearen erdi-aldera debekatu egiten da Txinan tabako-kontsumoa, eta 1729an expreski galeraziko da opio-kontsumoa, portugaldarrek ahaleginak egin arren hura sartzeko.

Inperio Ingelesa jo dezakegu opio-kontsumoa Txinan masiboki ezartzearen erantzule zuzen eta behin-betikotzat. Indiaren kolonizazio ingelesaren garaian,

East Indian Company eraiki zuten britainiarrek, eta honek lehenik bertakoen artean hedatu zuen lobelar-lanketa eta opio-kontsumoa, etekin handiak lortuz. Beren esku-lana desegiten ari zirela ohartzean, kontsumoa Txinara exportatzen hasten dira, Gobernu Britainiarrak monopolizaturiko enpresa bezala kontsideratuz opioaren negozioaren ustiapena.

Txinako Gobernuak ekintza hauen kontra jarri zen; baina deus gutxi egin zezakeen, opio-kaxak portu txinarretan lurreratzen zituzten itsasuntzi ongi babestu eta armatuen kontra. Txinarren protesta guztiak Gobernu ingelesaren ezaxolarekin egiten zuten topo; egoera honen agergarri bat, Komunien Ganbara britainiarrak 1838an harturiko erabakia da, «Indietako konpainiaren opioari buruzko monopoliorena bezalako sarrera-iturri hain garrantzitsu bat abandonatzea desegokia» litzatekeela dioena.

Txinaren protesta aspergarriak isilerazteko, inperio britainiarrak bere *Pax*-a ezarri nahiko du eta, trebeki probokaturiko gerra baten ondoren, Hong-Kong okupatuko. 1857an, berriro, indar koaligatu europarrak «zibilizazioa, askatasuna eta egiazko erlijioa» babestera joango dira, Canton militarki hartuz. Azkenik, 1860an, merkataritzan libreki onaturiko salgai bezala ezartzen da Txinan opioa; baina, hori bai, txinarrak behartuz misiolari kristauak toleratu eta are onartzera.

Opio-negozioaren interes ekonomikoak eta inperialismo britainiarrak (ikus du-gunez, Gobernuaren monopoliua bait zen) egoki elkarrekin dituen operazio honen ondorioak begi-bistan daude: 1871-1872 epean, 7.700.000 liberatako sarrerak eskura zizkion opioaren merkataritzak altxortegi britainiarrari, inperioaren zutabe ekonomikoetarik bat izanik. Paraleloki, 1850ean 2 milioi opiomano edukitzetik 1878an 120 milioi baino gehiago edukitzera pasako ziren txinarrak.

Azken tratatua 1860an zinatu ondoren bakarrik erabaki zuen Gobernu txinarrak opio-lanketa liberalizatzea, hiritarrek salgai atzerritarra kontsumi ez zezaten. 1936ko Japoniako gerrakoan, opioa morfina eta horoinatan transformatzeko laborategiak jarri zituzten japoniarrek. Azkenik 1949an, iraultza bitartean opioaren lantzaile eta negoziatzaile handiek Thailandia eta Birmaniako mugetara ihes egingo dute: leku hauek, lobelar-lanketaren eta heroína-fabrikazioaren munduko zonarik garrantzitsuenetakoak dira gaurregun.

Kokaren kontsumoa Hego-Ameriketan

Txinan opioarekin gertatzen zen bezala, herri hego-amerikar asko ohizko koka-kontsumitzaile bezala aurkeztu izan zaizkigu, kontsumo-maila altu batean, gainera. Kultura prekolonbino askok ezaguna zuen koka, ordea, zeremonia erlijiosotan bakarrik erabiltzen zen eta haren kontsumoa aginte politiko eta erlijiosoa zeuzkan elite batera mugatua zegoen. Inoiz sari bezala ematen zuten hauek, baina beti ere textuinguru mistiko-erlijioso erabat zehaztu batean egiten zen kontsumoa.

Konkistatzaile espainolak iritsi ondoan, eta kokaren propietate estimulagarriak ezagutu ondoan, haren erabilera jeneralizatu egingo da langileen artean, eta, XVI. mendearen erdiaz gero, meategi- eta plantazio-jabeek diru bezala erabiliko dute. Datu interesgarri bat: elizak debekatua zeukan arren koka-kontsumoa, Cuzco-ko apezeriak hamarrenak (zerga) ezarri zizkion substantzia honen salerosketari.

Gaurregun, eta batez ere kokaren eratorkina den kokaina aurkitu eta komertzializatuz gero, nabaria da, eta komunikabideetan hainbat iruzkin sortzen dituen, koka-trafikariaren presentzia herri produktzaile askotako gobernuetan, edo aginte

politikoko pertsonaien eta trafikari handien arteko lotura argia. Gobernu-aldaketak, Estatu-kolpeak, politikarien hilketak... bata bestearen ondoren doaz, azpian kokaren negozio izugarria daukatela.

Heroinaren komertzializazio-motak Euskadin

Esan dezakegu, heroina-kontsumoa, intzidentzia sozialaren mailan, 70eko hamarkadako lehen urteetan hasi zela gure herrian. Nolanahi ere den, lehen kontsumitzaileok benetako elitizat dauzkagu. Hippy-mugimenduak eta batez ere Estatu Batuetatik, Ingalaterratik eta Holandatik etorritako korrante kontrakulturalak eragindako sektoreak ziren. Batzuk «droga bigun» deitzen dituztenen kontsumoaren ondoren iristen ziren heroinara, sentsazio berrien eta experimentazioaren bila; eta, askotan egitura edo gizarte errefusatuari buruzko ezadostasuna edo erreberia agertzeko bidetzen hori, balio berriak aurkitu nahian.

Gehienak ekonomikoki pribilegiatuak ziren, edo giro kultural elitistetakoak, eta ezin esan daiteke aldi horretan trafiko-sare antolatu bat zegoenik Euskadin. Londres edo Amsterdam-era joaten ziren lagun-taldeen artean lortzen zen heroina; beren kontsumorako behar zutena eta bidai gastuak kitatzeko pixkaren bat ekarzen zuten. Ez dago, beraz, inolako antolamendurik trafikoari dagokionean. Beste datu garrantzitsua: substantzia kontsumitua purutasun-maila altukoa zen.

Sarreran genioenez, 1976-77 urteetan eman zen *boom*-a heroinaren hedakuntzan. Nola gertatu zen? Hainbat zirkunstantzia izan behar da kontutan.

Lehen kontsumitzaile asko adikto bilakatzen da. Hippy, bakezale, konformagaitz, gizarte berriarekiko itxaropentsuari, askotan, *junkie* etsi eta fatalista darraikio, hauts zuriaren erabat menpekoa, bere atxekipena mantentzeko adikto berriak behar dituena, merkaturaz zabaltzeko behar duena. Amsterdam eta Londresako bidaiak, saltzeko heroina gehiago inportatzeko okasio bihurtzen dira, adikto izaten jarraitzeko. Jolas-leku berriak (pub eta gisakoak) merkatu-gune egokiak dira. Legezko drogen banaketa-zentruetako batzu heroina-trafikoaren tapagailu gertatu dira; bestetan, toleratu egiten da trafiko hori. Ez dugu esan nahi gisa honetako establezimendu guztiak derrigor heroinaren banaketa-zentru direnik, baina bai horietako asko koartada aproposa gertatu dela.

Absurdua litzateke toxikomanoak hartzea heroina-trafficaren Euskadiko hedakuntzaren lehen eragile eta erantzulezat. Garai hartan, ez zen toxikomanoen errekupeazio- eta tratamendu-zentruerik aipatzen, nahiz eta 60. urteetan jadanik legez onartua egon toxikomanoentzako zentru espezializatuak sortu beharra; noski, ez ziren sortu.

Toxikomano haietako asko, heroina inbertsio-mota bat bezala hartzen zutenen tresna bihurtu ziren poliki-poliki: industriari, merkatari, kafetegi- eta pub-en jabeena, itxuraz gisa honetako negozioak finantzatzen ari ziren pertsonena. Askotan bihurtzen ziren horiek bidai finantzatzaile (orain Thailandiara egiten dira, batez ere 1977az gero), heroinaren negozioak sortzen duen irabazi sineskaitz eta batere arriskurik gabeak eraginda. Kasurik gehienetan, eskruptulu-gabeko tratalariek gidaturiko engranaje baten pieza bezala erabilitako toxikomanoek egiten zituzten bidaiak.

Poliki-poliki antolatuz doaz, inortxok ere oztopatu gabe, heroinaren banaketa-bideak, eragilerik nagusienak gure herrian dituen «etxeko» trafikoa batetaz ere mintza gaitzkeen arren. Non eta nola inbertitu aztertzen da, zein leku izango diren egokienak merkatua finkatzeko, lehenik zein substantzia sartuko den heroinari bide emateko (merkatu- eta trafikoterminotan, *haschish*-a eta azidoak erabili izan dira heroinarako sarbide bezala. Droga hauen kontsumoak, gizabanakoaren mailan, heroina kontsumitzaera eramateen ez badu ere derrigor, heroina-kontsumitzailerik gehienak beste drogetatik, legezko nahiz legezkontrako, abiatu izan dira).

Gero eta gehiago adulteratzen da heroina, irabaziak proportzio harrigarritan biderkatuz. Hona datu bat: merkatuan normalean eskaintzen den heroinak, gehienez, ere, %8 edo 9ko purutasuna du, enparatua eranskin-elementu adulteratzaileak izanik.

Eta oraindik burutu ez den operazio bat hasten da. Errazegia litzateke, heroina langile- eta bazter-zonetan bakarrik banatu zela esatea, herri eta auzo gatazkatsuetan, ezarritako sistemaren aurka borrokatzen zen biztanle-kopuru handikoetan. Hori egia izanik, egia da baita, une berean, giro ekonomikoki ahaltsuko eta erdiko klaseko gazteetan ere sortu zirela adikto berriak.

Ia analiza-ezina da zergatik bihur daitekeen bat *junkie*, eta askoz errazago determina daiteke zergatik ez den bat toxikomano (eragingarriak, itxaropena, bizi-projektua... izatea). Ez dagokio lan honi horiek analizatzea. Hala ere, heroinari atxekien ugaltze etengabea erraztu eta are eragin zuten, eta oraindik ere egiten duten, zirkunstantantzia batzuei kontutan hartu beharra daukagu.

Ez da gehiegikeria, gure ustez, euskal gizartea giro bikaina izan dela eta dela esatea azken urteotan gertaturiko heroinaren sarrera masiborako. Batetik, gure gazte askok errefusatu egin ditu edo, gutxienez, auzitan jarri ditu balore tradizional guztiak: *familia*, modernotasun guztiak gora-behera, kideak apenas komunikatzen diren erakunde hierarkizatu segitzen duena; *eskola*, gizarte konpetitibo eta kontsumistan integratzeko prestaera-zentru bezala; *lana*, kasurik gehienetan esklabutza ekonomikoa iraunerazten duen bide bezala, atseginik batere eskaini gabe; dibertsioak, komunikazio-moduak... dena jartzen da auzitan eta neurri handian errefusatzten. Zer dago ordainetan?

Zorionez, gure herrian asko dira arazo hauei erantzuten saiatzen direnak, ezarritako egitura sozialak eta, zehazkiago, daukagun eredu politiko eta ekonomikoa aldatzeko borroka etengabea, honela gure bizimoduaren errefus-jarrera ugariak bideratuz eta zentzu positiboan aldatuz; itxaropen eta bizi-projektu berriak ekarriz.

Egoera okertuz joan da, sistemak zirkulua itxi ahal. Krisi ekonomikoak, zeinen ondorioak gure gizartearen sektorerik marjinatu eta ahulenetan isladatzen bait dira, subsistentzi eta lan-zailtasun hainbat ekarri ditu, batetik, eta, bestetik, aginteak ahal adina sostengatzen duen ideologia bat hedarazten du. Kontsumismoa, insozlidaritatea, gure bizitza frustratzailetiko ihesa arau nagusitzat hartzea, oraina kezkarik gabe bizitzea, ihesa aisiaren eta dibertsioaren oinarri bezala: «balore» guztiok eta, batez ere, etorkizun argirik ez ikustea direla medio, drogaren eskaintzak gero eta jarraitzaile gehiago aurkitu ditu, batez ere etorkizunaren ateak gehien isten zaizkien gazteen artean. Horregatik da egia, heroina-kontsumoak afektatuenak baliabiderik eskasenetako klase sozialetako gazteak izatea, langile- eta bazter-zonetakoak, eta leku hauek izatea gaurregun kontsumoa gehien kontzentratzen dutenak.

Bestaldé, jakina da erdiko nahiz goiko klase sozial bateko heroina-kontsumitzaile batek askoz baliabide gehiago izango dituela eskura, bai terapeutikari eta bai lan-possibilitateei dagozkienetan, langile-klaseko batek baino. Hauetako gehienek trajektoria gurrpil etengabe bat da: kalea-komisaldegia-gartzela-kalea... Gutxitan eten da soka hau.

Zirkunstantzia hauek explikatzen dute heroinaren hedakuntza masiboa «marjinalenak» dei genitzakeen zonetan gertatu izana. Heroína, hala ere, hain marjinalak ez diren zonetara ere iritsi zen, ia une berean. Errenterik, Hernanik, Goierrik, Urolaldeak (Gi-

puzkoan) duela urte batzu ezagutu zuten heroinaren inbasioa. Testigantza guztien arabera, inolako eragozpenik gabe, libertate osoan iritsi zen. Trafiko-operazioak inor tartekatuta gabe gertatzen ziren, eta hala gertatzen dira orain ere gehienetan. Zona guzti horiek berezitasun bat zuten amankomunean: borrokazaletasun berezia edo, bestela esan, ezarritako aginteari aurre emanaz, gizarte berri bat lortzen saiatzen zen gazte (eta ez hain gazte, jakina) asko egotea, aginteak integratu gabeko eta haren aurkako erreberu mota guztiez baliatzen ziren gazteak. Noski, arrisku bat ziren horiek, eta horiek ez-ezik, baita marjinatuenak erakartzeko izan zezaketen posibilitatea era.

Esan dugunez, eta hau frogatua dago, inork eragotzi gabe hedatu zen heroina. Eragotzi, esan dugu; zer egiten dute urteotan erakundeek, trafikarien ekintzari dagokionean? Sarrerakoan aipatu dugu datu garrantzitsu bat: 1978 hartuz heroina gure herrian hedatzeko giltzarritzat eta ikusiz 30 atxiloteta bakarrik izan zirela trafikoagatik —horietako gehienak ez trafikari, baizik endredamakila eta kontsumitzaileak zirelarik— argi dago zigorgabe dihardutela finantzatzaile, merkatu-estrategiaren planifikatzaile eta, hitz batean, trafikari handiak. Urtetan iraun duen konstantea da. Gehinez ere, trafikari «etxeko» banaka batzu atxilotu eta espetxera dituzte, munta eskasekoak gehienak, trafikoaren sareei inola ere eraso gabe. Zigorgabetasun errezelagarri baino errezelagarriago honen ondoan, estatu-aparatuko kideen, teorikoki jokabide hauen erreprezioaz arduratzen direnen, eta trafikarien arteko konexioak (ustezkoak, noski) daude.

Gaurregun, merkatuan dabilen droga-kantitatearen %0,8 irri-garri bat bahitzen da. Egunkari madrildar ezagun batek duela hila-bete zioenez, Poliziak bahituriko drogaren %50 gutxienez berriro merkatura itzultzen da. Hurrenez-hurren doaz datuak: komisaldegitik epaitegirako bidean desagertzen diren droga-kantitateak, poliziek, kolaborazioaren truke, toxikomanoei egiten dizkieten droga-eskaintzak...

Azken lau urteotan trafiko-sareak finkatu direla, esan dezakegu. Trafiko-sareak aipatzean, ez gara erakunde bakar batek gidatzen duela esaten ari: lehenago «etxeko» izendatu dugunarekin batera, mafiaren erakundeek kontrolatzen dutena dago. Mafiako bideak ez dira orain agertu: aipatu datuz gero, gutxienez, harekin erlazonaturiko pertsonak trafikatzeko ari direla baieztatzen datu-rik badago. Eta logikoa da, Estatu osoko kontsumorik altueneko zonan gaudela eta eragozpenik gabe ihardun ahal izan dutela pentsatzen badugu. Heroinaren bideak, Donostiak eta Bilbok oina-

rrizko lekua dutelarik horretan, eginak daude eta, azken datuen arabera, droga-trafikoaren ondoan arma-trafiko inportantea dagoela esan dezakegu. Bat-batean, modu onean lor daitekeen arma-piloa agertu da trafiko-bide ohizkoetan. Nabaria da Mafiaren eskuak hor daudena, eta ustekabeko ondorioak izan ditzake honek. Erdi-mailako trafikarien aurka ia deus egiten ez den bezala, Mafiari lotuek ez dute batere trabarik arkitu; eta, alarmismoan erori gabe ere, esan dezakegu, ihesa eta nonbaitetik «zintzilik» egoteaz beste irtenbiderik eskaintzen ez duen gizarte honetan, beren buruak desegiten dituzten milaka gazte horiek nekez garaituko dugun suntsipen-maila batera eramango gaituzte.

Eztabaidarako ideiak

Batzuek, agian, usteko dute presuntzio gehiegi dagoela artikulua honetan; besteek, aldiz, gertakariak areago doazela pentsatuko dute. Argi azaldua dugu geure asmoa eta, inork izen propio edo gertakari konkreturik eza sumatu badu, diogun, ez dugula sententzialismoan erori nahi izan, baizik eta gertatuaz pentsabide batzu eskaini. Hausnarketa eragin dezakeen zenbait ideia konkretatu nahi genuke, bukatzeko:

- Trafikoaz mintzatzea, merkatua gidatzen eta planifikatzen duten erantzuleez mintzatzea da: maila internazionaletan kontrolatzen da gaurregun merkatu hori, baina badute lekurik tokian tokiko beste indarrek ere. Planifikazio hori egina dago Euskadin, hedakuntz eta sendotasun-maila alarmagarrietan egina ere.
- Heroinaren hedakuntz prozesua Euskadin aztertzerakoan, horretan lagungarri izan diren eta elkar-lotuek dauden faktoreetako bat ere ezin dezakegu bazter, hots: indarrean dauden egitura ekonomikoak, politikoak, ideologikoak, sozialak, eta konsumitzaile eta hauen inguruneko faktore pertsonalak.
- Heroinaren merkatua gure herrian finkatu ahala, maila politikoan Estatuak aldaketa formal batzu egin ditu, ezarritako sisteman integratzeko tresna berriak sortuz eta aginteari kontrajarritako jarrera guztiak isolatuz edo, behintzat, horretan saiatuz. Bi fenomeno hauek batera gertatu izana kasualitate huts bezala aztertzea errealitatea deformatzea litzateke, trafikoaren errepresioaz arduratu beharko luketen erakundeen jokabidea ezagutu ondoren: heroina ez al da biztanleriaren sektore baten,

bestela beste hautapenak asunituko lituzkeen gazteriaren integrazio- eta suntsipen-faktore? Kontsumitzaile berriak ez dira behialako elitekoak. Askoz goiztiarragoa da inimizazio-adina, gazteek beren nortasuna garatzeko astirik apenas izan dutenekoak. Erreberi arrastoak ere baino lehenago iristen zaie heroína, eta ezarritako ordenuari aurka egin diezaioketen gazteen arriskua askoz lehenago ezabatzen du Estatuak.

- Berez nabarmentzen den ondorioa da, hortakoz, ezarritako agintearen eta heroína-merkatari handien interesen konbergentzia.

Euskaratzailea: Jose Antonio Aduriz

Askagintza

EL TRAFICO DE HEROINA EN EUSKADI: IMPLICACIONES ECONOMICAS Y POLITICAS

LE TRAFIC D'HEROINE EN EUSKADI: IMPLICATIONS ECONOMIQUES ET POLITIQUES

Entre los aspectos desconocidos de la drogadicción son particularmente oscuros los referentes a la comercialización y al tráfico ilegal. En este artículo se afrontan los factores de orden político, social y económico del boom del consumo de opiáceos a partir de 1977.

La connivencia entre la expansión de la droga y los intereses económicos y políticos se ilustra con dos ejemplos históricos:

A) La comercialización del opio en China. China, considerada como país de opiomanos, ha sido víctima de las presiones y maniobras políticas y militares del colonialismo europeo (Holanda, Portugal y especialmente Inglaterra) en cuanto al consumo y cultivo del opio. China era un país que a mediados del siglo XVII prohibía el tabaco y en 1729 el consumo de opio. A consecuencia de la guerra del opio admite la comercialización libre del opio en 1860. El comercio del opio será uno de los pilares económicos del imperio británico. Entretanto China, de 2 millones de opiomanos en 1850 pasa a tener más de 120 millones en 1878. En 1949, tras la revolución, los grandes cultivadores y negociantes del opio huyen a Thailandia y Birmania, actualmente los centros de heroína más importantes del mundo.

B) El consumo de la coca en Sudamérica. La coca, cuya comercialización implica hoy ingentes intereses económicos capaces de provocar cambios de Gobierno, Golpes de Estado, asesinatos políticos, en las culturas precolombinas era consumi-

da por una élite reducida y en un contexto religioso. Sólo con la llegada de los conquistadores se generalizó su consumo.

Evolución de las formas de comercialización de la heroína en Euskadi

Los primeros años 70 la comercialización de la heroína se realiza mediante grupos de amigos que se desplazan a Londres o a Amsterdam. La heroína es de una gran pureza.

En 1976-1977 tiene lugar el boom de la heroína. Entre sus factores hay que señalar los primeros consumidores convertidos en adictos, pero sobre todo industriales, comerciantes, propietarios de cafeterías y pubs que consideran la heroína como una forma de inversión. Estos financian viajes de toxicómanos a Thailandia. Todavía se trata de un tráfico casero. La heroína se adultera cada vez más.

La crisis cultural, el rechazo de los valores tradicionales (familia, escuela, trabajo, etc.), crisis económica, paro, consumismo constituyen el caldo de cultivo para la introducción masiva de la heroína, sobre todo en las zonas más marginadas y obreras. La heroína se expande sin impedimento alguno, con toda libertad, especialmente en zonas en que la juventud está menos integrada en el sistema y es más combativa. Esta impunidad va acompañada de conexiones entre policía y traficantes.

Hoy día las redes de tráfico se han consolidado. Y junto al tráfico de droga se ha establecido un importante tráfico de armas. Es la larga mano de la mafia.

El artículo acaba refiriéndose a la planificación organizada del mercado de droga con responsables a nivel internacional, pero también local; a la heroína como factor de integración y destrucción de la juventud, a la convergencia de intereses entre el poder establecido y los grandes negociantes de la heroína.

Parmi les aspects inconnus de la consommation de la drogue ceux concernant la commercialisation et le trafic illégal sont particulièrement obscurs. Cet article traite des facteurs d'ordre politique, social et économique du boom de la consommation d'opiacés à partir de 1977.

La connivence entre l'expansion de la drogue et les intérêts économiques et politiques est illustrée par deux exemples historiques: la commercialisation de l'opium en Chine et celle de la coca en Amérique du Sud.

A) *La commercialisation de l'opium en Chine.* La Chine, considérée comme un pays d'opiomanes, a été victime des pressions et des manoeuvres politiques et militaires du colonialisme européen (la Hollande, le Portugal et spécialement l'Angleterre) quant à la consommation et la culture de l'opium. La Chine a été un pays qui au milieu du XVIIe siècle a interdit le tabac et en 1729 la consommation

de l'opium. A la suite de la guerre de l'opium elle admet la commercialisation libre de l'opium en 1860. Le commerce de l'opium sera un des piliers économiques de l'empire britannique. Entre-temps, le nombre d'opiomanes en Chine passe de 2 millions en 1850 à plus de 120 millions en 1878. En 1949, après la révolution, les grands cultivateurs et négociants de l'opium fuient en Thaïlande et en Birmanie, actuellement, centres de l'héroïne parmi les plus importants du monde.

B) *La consommation de la coca en Amérique du Sud.* La coca, dont la commercialisation implique aujourd'hui d'énormes intérêts économiques capables de provoquer des changements de gouvernement, des coups d'état, des assassinats politiques, était consommée dans les cultures précolombiennes par une élite réduite et dans un contexte religieux. Ce n'est qu'avec l'arrivée des conquistadores que sa consommation s'est généralisée.

Evolution des formes de commercialisation de l'héroïne en Euskadi. Au début des années 70 la commercialisation de l'héroïne se réalise par l'intermédiaire de groupes d'amis qui se déplacent à Londres ou à Amsterdam. L'héroïne est d'une grande pureté.

En 1976-77 a lieu le boom de l'héroïne. Parmi ses facteurs il faut signaler les premiers consommateurs qui se sont adonnés à cette drogue, mais surtout des industriels, des commerçants, des propriétaires de snacks et de pubs qui considèrent l'héroïne comme une forme d'investissement. Ceux-ci financent (aux toxicomanes) des voyages en Thaïlande. Il s'agit encore d'un trafic à petite échelle. L'héroïne est de plus en plus adultérée.

La crise culturelle, le refus des valeurs traditionnelles (famille, école, travail, etc.), la crise économique, le chômage, la consommation poussée à l'extrême constituent le bouillon de culture idéal pour l'introduction de l'héroïne, surtout dans les zones les plus marginalisées et ouvrières. L'héroïne s'étend sans aucune entrave, en toute liberté, spécialement dans les zones où la jeunesse est moins intégrée au système et plus combative. Cette impunité est accompagnée de connexions entre la police et les trafiquants.

Aujourd'hui les réseaux du trafic se sont consolidés et à côté du trafic de la drogue est apparu un important trafic d'armes. C'est la longue main de la mafia.

La fin de l'article se réfère à la planification organisée du marché de la drogue avec des responsables au niveau international, mais aussi au niveau local; à l'héroïne comme facteur récupérateur et de destruction de la jeunesse; à la convergence d'intérêts entre le pouvoir établi et les grands négociants de l'héroïne.